

MINISTERSTVO FINANCÍ

Odbor 39 - Správní činnosti

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245/2
50003 Hradec Králové

PID: MFCRCXAJRA
Č. j.: MF-2882/2022/3903-3
Zpracovatel: Josífková Jana, Ing. Mgr.
Počet listů: 2

Praha 17. 2. 2022

Stanovisko k dotazům k místnímu poplatku za obecní systém odpadového hospodářství

K č. j.: KUKHK-4257/MJ/2022-2

Ministerstvu financí bylo prostřednictvím datových schránek dne 26. 1. 2022 doručeno podání Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, se sídlem Pivovarské náměstí 1245/2, 500 03 Hradec Králové (dále jen „správce daně“). Správce daně pokládá řadu dotazů, které rozdělil do tří okruhů, které se vesměs týkají správy místního poplatku za obecní systém odpadového hospodářství dle ust. § 10d odst. 1 písm. a) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“). Znění jednotlivých otázek v rámci vymezených okruhů je, vzhledem k jejich obsáhlosti a vzájemné provázanosti, z důvodu zachování přesnosti uvedeno formou citací.

Předně je třeba upozornit, že Ministerstvo financí není nadáno pravomocí autoritativně vykládat právní předpisy. Tato pravomoc náleží soudům, a to pouze v konkrétních případech. Ministerstvo financí není ani oprávněno poskytovat právní poradenství v individuálních věcech. Posouzení aplikace právních předpisů na konkrétní případ je zcela v kompetenci správce daně. S přihlédnutím k uvedeným skutečnostem poskytujeme své stanovisko k následujícím dotazům pouze v obecné rovině.

Úvodem odkazujeme na naši metodickou pomůcku Místní poplatky za komunální odpad č. j. MF-22877/2021/3903-1, kterou jsme k problematice místních poplatků za komunální odpad zveřejnili na webové stránce pod odkazem <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2021/metodicka-pomucka--mistni-poplatky-za-ko-42598>, v níž lze nalézt odpovědi na dotazovaná témata.

Téma 1: Osvobození od poplatku za obecní systém odpadového hospodářství dle ust. § 10g písm. a) zákona o místních poplatcích:

„1. Jaký relevantní důkaz poplatník doloží v případě, že má bydliště např. v bytovém domě a plátce bude vlastník, nebo SVJ či další subjekty. Plátcí při plnění ohlašovací povinnosti nejsou povinni uvést jména osob mající v takovém době bydliště (jestliže obec nemá zaveden minimální základ). Prohlášení vlastníka či jiného plátce nepovažují za dostatečné, jednalo by se o jakési „čestné prohlášení“.

2. Lze považovat nájemní smlouvu, ve které je uvedeno, že se nájemce podílí na úhradě za odkládání KO z nemovité věci za dostatečný důkaz?

3. A z toho vyplývá další otázka, co když se jedná o vlastníka, který je s „nájemcem“ v příbuzenském stavu a nájemní smlouva neexistuje.

4. Vzhledem ke splatnosti poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, která je převážně až v dalším kalendářním období, tak nelze doložit doklad o zaplacení. Bude to tedy potvrzení správce poplatku v dané obci o tom, že se poplatník přihlásil do systému nakládání s KO, splnil ohlašovací povinnost a určil si svozy...atp.? A opět vyvstává otázka, v případě, že ohlášení činí plátce, zvolí nějakou soustředovací nádobu, četnost svozů..., není povinen uvést soupis poplatníků, jak poplatník doloží obci, ve které je přihlášen, že se bude podílet na úhradě poplatku?“

Jedním z důvodů pro osvobození od poplatku za obecní systém odpadového hospodářství (dále též „poplatek za systém“) je, že fyzická osoba je poplatníkem poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v jiné obci a má v této jiné obci bydliště. Z daného vyplývá, že důvodem pro osvobození je, že tato fyzická osoba je v postavení poplatníka v jiné obci. Nemusí tedy správci daně primárně prokazovat bydliště, ale tu skutečnost, že v jiné obci má plnit poplatkovou povinnost.

Nositelem důkazního břemene je poplatník, jehož povinností je prokázat správci daně skutečnosti zakládající nárok na případné osvobození nebo úlevu od poplatku. Je tedy věcí poplatníka, jaký konkrétní důkazní prostředek k prokázání skutečného stavu věci doloží. V tomto smyslu nemůže být správcem daně limitován. Pokud poplatník důkazní břemeno neunes, nebude mu svědčit nárok na osvobození.

Správce daně je v postavení hodnotitele důkazů, což mj. znamená, že přezkoumá předložený důkazní materiál a v případě pochybností sdělí tyto pochybnosti poplatníkovi, popř. ho vyzve k předložení dalších důkazů. Jelikož není vázán pouze důkazními prostředky předloženými poplatníkem, může provést též vlastní šetření za účelem prověření tvrzených skutečností, například s využitím výzvy k poskytnutí informací správci daně ve smyslu ust. § 57 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

Nájemní smlouva může být důkazním prostředkem k prokázání skutečnosti, že má poplatník bydliště v jiné obci, než ve které je přihlášen k pobytu. K prokázání nároku na osvobození od poplatku za systém dle ust. § 10g odst. 1 zákona o místních poplatcích bude nájemní smlouva sloužit v případě, že z ní bude zřejmé, že fyzická osoba je v této obci v postavení poplatníka, přičemž současně musí platit, že v dotčené obci byl zaveden poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci.

Příbuzenský vztah poplatníka a vlastníka nemovité věci, který je plátcem poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci ve smyslu ust. § 10n odst. 1 písm. b) zákona o místních poplatcích, nemá vliv na uplatnění nároku na osvobození od poplatku za systém v obci, ve které je poplatník přihlášen k pobytu, pokud nárok na osvobození prokáže.

Téma 2: Dopady zavedení poplatku za obecní systém odpadového hospodářství:

„V návaznosti na tuto skutečnost se samozřejmě zvedla výše poplatku pro vícečlenné rodiny. A tyto se nyní domáhají většího počtu soustředovacích prostředků. Jak mají obce reagovat na tyto ataky ze strany poplatníků. Lze využít

analogii s ust. § 10k odst. 4 písm. b) zákona č. 565/1990 Sb., a argumentovat tím, že maximální výše vyprodukovaného odpadu za kalendářní měsíc (dílčí období) na osobu je 60 litrů? A že jsou povinni třídit? Zároveň pak, že je správce poplatku za součinnosti se zástupci životního prostředí příslušné ORP provést kontrolu nádoby, zda řádně třídí? Nebo případně je obec povinna jim vyhovět?“

V dotazu je směřován poplatek za systém a poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Pokud byl v obci zaveden poplatek za systém, pak nelze postupovat podle ustanovení zákona o místních poplatcích, která se týkají poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci.

Poplatek za systém je založen na obdobném principu jako zrušený poplatek podle ust. § 10b zákona o místních poplatcích, ve znění účinném do 31. 12. 2020. Aktuální právní úprava poplatku za systém vychází z ust. § 59 a násl. zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů. Typickým znakem poplatku je jeho paušální charakter, což mj. znamená, že není vázán na skutečnou produkci komunálního odpadu, ale vychází z principu, že z obcí zavedeného systému odpadového hospodářství má prospěch každá osoba přihlášená v obci nebo vlastníci na území obce nemovitou věc. Tato osoba pak platí poplatek ve výši stanovené obecně závaznou vyhláškou, maximálně v částce 1 200 Kč za poplatkové období, kterým je kalendářní rok.

Problematika dodržování a kontrol třídění odpadu nespadá do kompetence Ministerstva financí, proto nám nepřísluší se k ní vyjadřovat. Doporučujeme obrátit se s dotazy na věcně příslušné Ministerstvo životního prostředí, do jehož gesce patří zákon o odpadech.

Téma 3: Nezkolaudované nemovitosti, které jsou užívány k bydlení:

V obcích se nacházejí nezkolaudované nemovitosti, na katastru zapsané samozřejmě nejsou, a tyto jsou užívány k bydlení. Do takovéto nemovitosti, která nemůže mít přiděleno číslo popisné, se občané nemohou přihlásit. Nicméně produkují odpad a chtějí poplatek dobrovolně hradit. Zákon o MP s takovouto situací nepočítá, samozřejmě i z titulu toho, že nezkolaudovaná nemovitost by neměla být užívána. Praxe je ovšem jiná. Domníváte se, že při přijetí platby by se dalo vycházet z ustanovení § 164 daňového řádu a přijmout ji např. na účet nejasných plateb?

Podle ust. § 10e zákona o místních poplatcích je subjektem poplatku za systém
a) osoba přihlášená v obci nebo
b) osoba, které na území obce vlastní nemovitou věc, zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba.

V návaznosti na přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), došlo ke změně v pojetí nemovité věci. Při výkladu pojmu „nemovitá věc“ je třeba vyjít z ust. § 498 občanského zákoníku, podle kterého *nemovitou věcí jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon.* Podle ust. § 506 odst. 1 občanského zákoníku platí, že součástí pozemku je mj. *prostor nad povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen „stavba“)* s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je *zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech.* V důvodové zprávě k zákonu

č. 278/2020 Sb., kterým byly zavedeny poplatky za komunální odpad, se k pojmu „nemovitá věc“ dále uvádí, že „...nemovitou věcí zahrnující byt tak je zejména pozemek, na kterém stojí obytná budova, jednotka podle občanského zákoníku, obytná stavba, která doposud právně nesplynula s pozemkem, právo stavby, ale například i zemědělská usedlost nebo víceúčelová stavba jako například polyfunkční dům obsahující byty i nebytové prostory určené k podnikání.“

Zákon o místních poplatcích tak výslovně nestanoví, že poplatkovou povinností jsou dotčeni pouze ti vlastníci, jejichž stavby představují samostatnou nemovitou věc, jsou zaevidované v katastru nemovitostí, jsou předmětem evidence katastru nemovitostí, mají přidělené číslo popisné, číslo evidenční apod. Při posuzování poplatkové povinnosti je proto třeba vyjít ze skutečného stavu, mj. též ze způsobu, jakým osoba konkrétní nemovitou věc užívá. Jestliže si vlastník na svém pozemku postavil dům, v němž bydlí a produkuje odpad, pak může být v postavení poplatníka poplatku za systém ve smyslu ust. § 10e písm. b) zákona o místních poplatcích.

Jestliže poplatek za systém poukáže osoba, která pobývá v nezkolaudovaném rodinném domě, nelze bez dalšího uplatnit postup dle ust. § 164 daňového řádu. Jak z výše uvedeného vyplývá, taková osoba může být v postavení poplatníka z titulu vlastníka nemovité věci na území obce, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba. Účet nejasných plateb slouží ke zcela jinému účelu, a to k „dočasnému“ zaúčtování platby, kterou správce daně v okamžiku jejího přijetí není schopen jednoznačně identifikovat. To znamená, že buď není zcela zřejmé, na který osobní daňový účet je platba poplatkovým subjektem určena, nebo správce daně nemá dostatečné informace o osobě, která platbu provedla. Správce daně má povinnost platbu vykonanou bez dostatečného určení vyjasnit. V prvním případě je osoba poplatkového subjektu známa a správce daně platbu na příslušný osobní daňový účet zaeviduje buď v součinnosti s poplatkovým subjektem, nebo sám poté, kdy marně uplynula lhůta, určená poplatkovému subjektu k vyjasnění platby. Ve druhém případě správce daně vyvíjí úsilí k identifikaci osoby, která platbu provedla (například v součinnosti s peněžním ústavem či provozovatelem poštovních služeb). Jestliže se správci daně ani přes veškeré úsilí nepodaří identifikovat osobu, která poukázala platbu, a tedy není schopen tuto platbu zaúčtovat či vrátit, stanoví daňový řád, že se po 6 letech od konce roku, ve kterém byla platba na účet nejasných plateb přijata, stane příjmem rozpočtu, ze kterého je hrazena činnost správce daně, který platbu přijal a zaniká nárok na její vrácení. Z uvedeného je zřejmé, že půjde o zcela výjimečné případy.

S pozdravem